

CÔ TRẦN THUY DƯƠNG

TỔNG HỢP

Lý luận văn học

ĐẶC SẮC VỀ TRUYỆN NGẮN

 CÔ TRẦN THUY DƯƠNG

 CÔ TRẦN THUY DƯƠNG

 @cotranthuyduong

 @sachcotranthuyduong

NHÂN VẬT TRONG TRUYỆN NGẮN

1. *"Nhân vật là nơi duy nhất tập trung hết thảy, giải quyết hết thảy trong một sáng tác"* (Tô Hoài)

Áp dụng: Đối tượng chung của văn học là cuộc đời nhưng trong đó con người luôn giữ vị trí trung tâm. Những sự kiện lịch sử, những vấn đề xã hội, những cuộc đời của nhân sinh,...đều góp phần tạo nên sự phong phú, đa dạng cho tác phẩm nhưng cái quyết định chất lượng tác phẩm văn học chính là việc xây dựng hình tượng nhân vật. Đọc một tác phẩm, cái đọng lại sâu sắc nhất trong tâm hồn người đọc thường là số phận, phẩm chất, tình cảm, cảm xúc, suy tư của những con người được nhà văn thể hiện. Vì vậy, Tô Hoài đã rất chí lý khi cho rằng: *"Nhân vật là nơi duy nhất tập trung hết thảy, giải quyết hết thảy trong một sáng tác"*.

NHÂN VẬT TRONG TRUYỆN NGẮN

2. "Nhân vật là phương tiện để phản ánh đời sống, khái quát hiện thực. Chức năng của nhân vật là khái quát những quy luật của cuộc sống và của con người, thể hiện những hiểu biết, những ước mơ, kỳ vọng về đời sống" (LLVH)

Áp dụng: Có thể nói, "nhân vật là phương tiện để phản ánh đời sống, khái quát hiện thực. Chức năng của nhân vật là khái quát những quy luật của cuộc sống và của con người, thể hiện những hiểu biết, những ước mơ, kỳ vọng về đời sống". Chính vì vậy mà nhân vật văn học có chức năng khái quát những tính cách, hiện thực cuộc sống và thể hiện quan niệm của nhà văn về cuộc đời. Khi xây dựng nhân vật, nhà văn có mục đích gắn liền nó với những vấn đề mà nhà văn muốn đề cập đến trong tác phẩm. Do đó khi tìm hiểu nhân vật trong tác phẩm, bên cạnh việc xác định những nét tính cách của nó, người đọc cần nhận ra những vấn đề của hiện thực và quan niệm của nhà văn thông qua hình tượng nhân vật muốn thể hiện.

NHÂN VẬT TRONG TRUYỆN NGẮN

3. “Các nhân vật của tác phẩm nghệ thuật không phải giản đơn là những bản dập của những con người sống mà là những hình tượng được khắc họa phù hợp với ý đồ tư tưởng của tác giả” (Betong Brecht)

Áp dụng: Khi nhắc đến một nhân vật, nhất là các nhân vật chính, người ta thường nghĩ đến các vấn đề gắn liền với những suy nghĩ, lời nói hành động trong quá trình phát triển về sau của nhân vật. Bởi *“Các nhân vật của tác phẩm nghệ thuật không phải giản đơn là những bản dập của những con người sống mà là những hình tượng được khắc họa phù hợp với ý đồ tư tưởng của tác giả”* - Betong Brecht, vì vậy mà nhân vật văn học không giống với các nhân vật thuộc các loại hình nghệ thuật khác. Ở đây, nhân vật văn học được thể hiện bằng chất liệu riêng là ngôn từ nên nhân vật văn học đòi hỏi người đọc phải vận dụng trí tưởng tượng, liên tưởng để dựng lại một con người hoàn chỉnh trong tất cả các mối quan hệ của nó. Thông qua việc xây dựng nhân vật, nhà văn bộc lộ tư tưởng, tình cảm của mình đối với từng loại người trong xã hội, đồng thời dẫn dắt người đọc đi vào những thế giới riêng với đủ mọi khát vọng cùng với cảm xúc yêu thương hay lòng căm giận trong đời.

NHÂN VẬT TRONG TRUYỆN NGẮN

4. “Hành động của nhân vật là những việc làm bộc lộ tính cách hay đánh dấu sự thay đổi về tính cách của nhân vật”

Áp dụng: Trong quá trình sáng tác văn chương, người nghệ sĩ luôn dành nhiều tâm huyết trong việc miêu tả những thay đổi nhỏ trong hành động, tính cách của nhân vật bởi *“hành động của nhân vật là những việc làm bộc lộ tính cách hay đánh dấu sự thay đổi về tính cách của nhân vật”* giúp cho mạch văn, mạch truyện phát triển nhằm thể hiện nội dung tư tưởng của người nghệ sĩ trong quá trình sáng tạo nghệ thuật.

TÌNH HUỐNG TRUYỆN TRUYỆN NGẮN

1. *"Tình huống truyện là một lát cắt trên thân cây mà qua đó thấy được trăm năm đời thảo mộc"* (Nguyễn Minh Châu)

Áp dụng: Không phải ngẫu nhiên mà Nguyễn Minh Châu đã từng khẳng định rằng: *"Tình huống truyện là một lát cắt trên thân cây mà qua đó thấy được trăm năm đời thảo mộc"*. Bởi đơn giản, hiện thực cuộc sống muôn màu muôn vẻ, đa dạng nên người nghệ sĩ không thể phản ánh hết tất thảy những gì đang diễn ra vào tác phẩm mà phải thông qua một tình huống truyện đắt giá để thể hiện hết những tư tưởng, tâm tư của mình đối với hiện thực đó. Hơn nữa, một người nghệ sĩ chân chính sẽ biết cách chọn lọc, quan sát tinh tế những gì tinh vi nhất đang diễn ra, có khả năng khái quát hiện thực thì đó mới chính là một người nghệ sĩ thực thụ với một tác phẩm để đời.

TÌNH HUỐNG TRUYỆN TRUYỆN NGẮN

2. “Tình huống chính là thứ nước rửa ảnh làm nổi hình nổi sắc nhân vật, làm rõ tư tưởng nhà văn, là khoảnh khắc chứa đựng cả một đời người” (Nguyễn Minh Châu)

Áp dụng: Bên cạnh hình tượng nhân vật trong truyện, tình huống truyện cũng là một phần quan trọng không thể thiếu trong quá trình phát triển mạch truyện nhằm thể hiện nỗi lòng, nỗi niềm của người nghệ sĩ. Do vậy mà *“tình huống chính là thứ nước rửa ảnh làm nổi hình nổi sắc nhân vật, làm rõ tư tưởng nhà văn, là khoảnh khắc chứa đựng cả một đời người”* – Nguyễn Minh Châu. Tình huống truyện là một khoảnh khắc, một “bước ngoặt” giúp người nghệ sĩ cũng như người đọc hiểu thấu những sự thật cuộc sống đang diễn ra mà đồng cảm, cảm thông, hiểu thấu những số phận, những kiếp người phải chịu đựng những xót xa, cay đắng, éo le, trái ngang hay những niềm vui, sự hạnh phúc, những phẩm chất tốt đẹp, những lòng tốt bao dung,... có trong thế gian này.

TÌNH HUỐNG TRUYỆN TRUYỆN NGẮN

3. *"Tình huống là một khoảnh khắc của dòng chảy đời sống mà qua khoảnh khắc ấy thấy được vĩnh viễn, qua giọt nước thấy được đại dương. Khoảnh khắc rất ngắn ngủi, chỉ trong thoáng chốc, đến và qua thật nhanh. Nó tựa như giọt nước giữa đại dương vô tận, như lát cắt của một thân cây. Nhưng thật kỳ diệu, từ những khoảnh khắc nhỏ ấy, người đọc khám phá được cái chân lý của cuộc sống mà nhà văn gửi gắm trong tác phẩm"*

Áp dụng: *"Tình huống là một khoảnh khắc của dòng chảy đời sống mà qua khoảnh khắc ấy thấy được vĩnh viễn, qua giọt nước thấy được đại dương. Khoảnh khắc rất ngắn ngủi, chỉ trong thoáng chốc, đến và qua thật nhanh. Nó tựa như giọt nước giữa đại dương vô tận, như lát cắt của một thân cây. Nhưng thật kỳ diệu, từ những khoảnh khắc nhỏ ấy, người đọc khám phá được cái chân lý của cuộc sống mà nhà văn gửi gắm trong tác phẩm".* Bởi cuộc sống muôn hình muôn vẻ, làm sao người nghệ sĩ có thể ghi chép lại tất cả những gì đang diễn ra vào trang văn của mình. Chính vì thế mà tình huống truyện là nơi khái quát những gì tinh túy nhất, "đắt giá" nhất thể hiện hết mọi phương diện đời sống, cảnh sống, cảnh đời, cảnh người vào tác phẩm.

TÌNH HUỐNG TRUYỆN TRUYỆN NGẮN

4. “Tình huống truyện là cái tình thế xảy ra truyện, là khoảnh khắc được tạo nên bởi một sự kiện đặc biệt khiến cho tại đó, cuộc sống hiện lên đậm đặc nhất và ý đồ tư tưởng của tác giả cũng được bộc lộ sắc nét nhất”

Áp dụng: Đến với thế giới nghệ thuật văn chương, điều làm nên tác phẩm vĩ đại chính là tình huống truyện. “*Tình huống truyện là cái tình thế xảy ra truyện, là khoảnh khắc được tạo nên bởi một sự kiện đặc biệt khiến cho tại đó, cuộc sống hiện lên đậm đặc nhất và ý đồ tư tưởng của tác giả cũng được bộc lộ sắc nét nhất*”. Đời sống vốn chứa đựng rất nhiều những sự việc phức tạp, nhiều màu sắc khiến ta không thể nắm bắt hết được những gì đang diễn ra và bên trong nó ẩn chứa những gì. Chính vì thế mà văn chương ra đời giúp ta hiểu thấu những tư tưởng, những chân lí, những cái đẹp đang ẩn dấu đằng sau câu chữ. Qua tình huống truyện, dưới bàn tay nghệ thuật của người nghệ sĩ đầy tài hoa với những cảm quan tinh tường và sắc sảo, người đọc được thả hồn vào một thế giới đầy ý nghĩa và mới mẻ.

CHI TIẾT TRONG TRUYỆN NGẮN

1. *"Chi tiết nhỏ làm nên nhà văn lớn"* (Macxim Gorki)

Áp dụng: Đọc một tác phẩm văn học, điều đọng lại trong lòng độc giả chính là chi tiết. Chi tiết có sức mạnh khiến người đọc phải ngẫm suy, nghĩ ngợi về nó. Chi tiết tựa chìa khoá của tác phẩm, nó mở ra nhiều thế giới mới. Hơn nữa, sáng tạo nên một chi tiết "đắt" thì nhà văn ấy sẽ để lại trong tim độc giả nhiều trăm trở suy tư, giúp người nghệ sĩ sống mãi trong lòng người đọc, trở thành một người nghệ sĩ thật sự mà nói như Macxim Gorki: *"Chi tiết nhỏ làm nên nhà văn lớn"*.

CHI TIẾT TRONG TRUYỆN NGẮN

2. "*Chi tiết là hạt bụi vàng của tác phẩm*" (Pautopxki)

Áp dụng: Nhắc đến văn chương là nhắc đến thế giới nghệ thuật của hình tượng, ngôn từ, giọng điệu và đặc biệt là chi tiết trong tác phẩm. Bởi "*chi tiết là hạt bụi vàng của tác phẩm*" – Pautopxki nên mỗi người nghệ sĩ đều dành ra rất nhiều tâm huyết, sự suy ngẫm, chắt lọc, đúc kết mới có thể tạo nên những chi tiết "đắt giá" làm sáng lên tư tưởng, thông điệp mà nhà văn muốn gửi gắm. Hơn nữa, từ chi tiết nghệ thuật có thể đánh giá tài năng, bản lĩnh của người cầm bút mà cụ thể chính là khả năng phát hiện, lựa chọn, sử dụng chi tiết nghệ thuật trong tác phẩm. Mỗi chi tiết nghệ thuật là một sáng tạo riêng của nhà văn nhưng đồng thời cũng kết tinh từ những gì thu lượm được trong đời sống sâu và rộng của người viết. Như giọt nước kết tinh cái mặn mòi của biển, chi tiết đồng thời cho thấy vốn sống của người cầm bút: liệu anh đã thực sự sống hết mình, sống sâu sắc "mở hồn ra đón lấy những vang động của đời"?

CHI TIẾT TRONG TRUYỆN NGẮN

3. “Các tiểu tiết của tác phẩm mang sức chứa lớn về cảm xúc và tư tưởng” (Từ điển thuật ngữ văn học)

Áp dụng: “Các tiểu tiết của tác phẩm mang sức chứa lớn về cảm xúc và tư tưởng” – Theo từ điển thuật ngữ văn học, thật vậy, sức chinh phục của hình tượng nghệ thuật là ở sự truyền cảm. Trong văn học, góp phần quyết định tạo ra sức truyền đạt hấp dẫn lôi cuốn người đọc là nhờ chi tiết. Các tiểu tiết của tác phẩm luôn gắn với quan niệm nghệ thuật và quan niệm nhân sinh của nhà văn. Đối với người đọc khi nhận biết được các chi tiết đắt giá trong tác phẩm, ta có thể làm sáng tỏ được ý nghĩa của hình tượng nghệ thuật, tư tưởng chủ đề của tác phẩm và hiểu rõ ý đồ sáng tạo của nhà văn.

CHI TIẾT TRONG TRUYỆN NGẮN

4. *"Đôi khi chỉ vì một đôi mắt mà người ta phải cưới nguyên một người đàn bà"*

Áp dụng: Chi tiết nghệ thuật trong tác phẩm văn chương luôn gắn bó, chịu ảnh hưởng trực tiếp từ quan niệm nghệ thuật của nhà văn. Chính vì thế nên những chi tiết như chiếc chìa khoá chủ chốt và cốt lõi giúp nhà văn bày tỏ những quan điểm, tư tưởng, tình cảm của chính mình đồng thời giúp người đọc hiểu được những nỗi niềm của người nghệ sĩ. Qua đó, những tác phẩm có những chi tiết đắt giá sẽ luôn neo đậu lại trong lòng độc giả, sống thật lâu, thật sâu trong tâm thức của người thưởng thức ví như *"đôi khi chỉ vì một đôi mắt mà người ta phải cưới nguyên một người đàn bà"*. Câu nói ấy đã khẳng định sức mạnh, vai trò của chi tiết nghệ thuật trong văn chương.